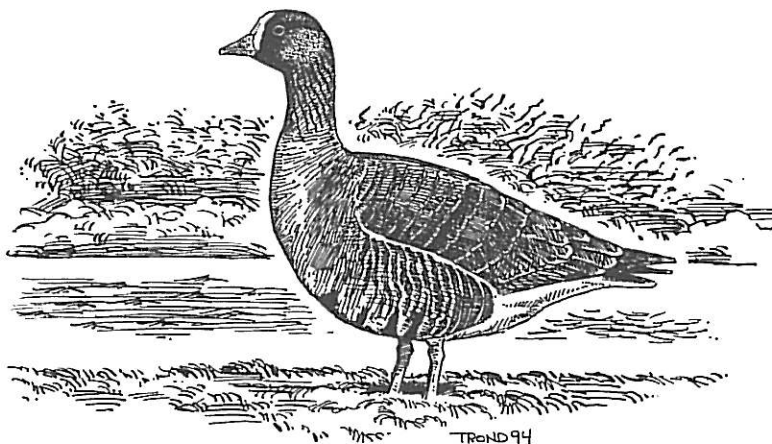

Dverggås *Anser erythropus*

Global utbredelse

Dverggåsa hekker fra Skandinavia gjennom Nord-Russland og Nord-Sibir til Stillehavet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Dverggåsa var tidligere en vanlig hekkefugl i fjelltraktene fra Børgefjell til Finnmark. NOF/Prosjekt Dverggås har i flere år kartlagt hekkende dverggjess, og pr. 1990 hekker arten bare på noen få plasser i områdene mellom Børgefjell og Saltfjellet samt på enkelte lokaliteter i Finnmark.

Arten hekker gjerne i lav- og mellomalpine områder med viervegetasjon og med tilgang på vann eller elver. Spesielt i Nordland fylke ser det ut til at dverggjessene foretrekker næringsrike habitater, gjerne på kalkgrunn (Lorentsen & Spjøtvoll 1990, NOF/Prosjekt dverggås unpubl. materiale). I Finnmark er det tilsynelatende ingen klare preferanser mht. rikheten på habitatet, men arten foretrekker å ha tilgang på vann i rimelig nærhet av hekkeplassen (selv om reiret kan ligge et godt stykke fra nærmeste vann). En antar at valg av hekkeplass i Finnmark heller er et valg av uforstyrrete områder innenfor det tradisjonelle hekkeområdet enn av spesifikt næringsrike områder.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Dverggåsa er en art som har gått kraftig tilbake siden århundreskiftet. Tidligere var den en vanlig hekkefugl bl.a. på alle passende lokaliteter på Varangerhalvøya — nå hekker den sannsynligvis ikke i det hele tatt i dette området. Det er usikkert hvor mange par med dverggjess som hekket i Norge ved århundreskiftet, men utvilsomt var det flere tusen. I dag anslås den norske hekkebestanden å ligge på 30-50 par.

Det er usikkert hva denne store bestandsnedgangen skyldes, men flere faktorer er foreslått: Habitatødeleggelse og jakt i vinterkvarteret, jakt på mytende gjess, økt forstyrrelse på hekkeplassene

(turisme), habitatødeleggelse på hekkeplassene (vannkraftutbygging) og innvandring av rødv og måker i fjellet. De mest sannsynlige forklaringene er muligens habitatødeleggelse og forstyrrelser (jakt) i vinterkvarteret.

Hekkebiologi

Svært lite er kjent om artens hekkebiologi, men det en vet kan summeres slik. Parene ankommer hekkeplassen i månedskiftet mai-juni, og de går straks igang med reirbygging og egglegging. Under etableringen er voksenfuglene lette å oppdage i og med at de ofte sees i flukt over hekkeplassen. Paret kan framføre fluktpill der de stuper ned fra store høyder.

Reiret bygges av gress og plantemateriale og føres med dun. Kullet består av 4-6 gulhvite egg, og rugetiden er ca. 4 uker. Ungene forlater reiret rett etter at de er født, og går sammen med foreldrene til nærmeste vann. De blir flygedyktige etter ca. 40 dager, men de holder seg i lag med foreldrene i alle fall gjennom den første vinteren. Ungene blir kjønnsmodne 2-3 år gamle.

Data fra NOF/Prosjekt dverggås tyder på at gjessene er svært sårbare for forstyrrelser i hekketiden.

Trekkforhold

Fuglene forlater hekkeområdet i løpet av august-september og trekker sannsynligvis mer eller mindre direkte til overvintringsområdene i Sør-Europa (Tyrkia, Iran, Irak, Svartehavet).

De første fuglene ankommer rasteplassene i nærheten av hekkeområdene i første halvdel av mai. De forblir på disse rasteplassene til de begynner hekkingen, men parene foretar mer eller mindre regelmessige flyturer for å sjekke snøforholdene på hekkeplassene. I løpet av denne tiden foregår en intens beiting, og hunnen legger kraftig på seg før hekkesesongen starter. Hannens viktigste gjøremål i denne perioden er å passe på hunnen.

Svein-Håkon Lorentsen

Dverggås *Anser erythropus*

- 2 ● Konstatert hekking
- 6 ● Sannsynlig hekking
- 1 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad (kart): 50 x 50 km
(antall B-, C- og D-koder henviser imidlertid til 10 x 10 rutene arten er påvist i)

